

Fezâil-i Cihat Hakkında Müellefât-ı Osmâniye

[Bursalı bu makaleyi daha sonra Menâkıb-ı Harb eserini yazarak genişletmiştir.
Tarafımızdan tashih edilerek hazırlanmış olup yayınlanacaktır]

Cihat, ki tahakkuk-i vücûbunda her mümin için bir emr-i ma'ruftur; bunun fezâili hemen herkesçe icmâlen malum hükmündedir. Ancak gazavat ve şehadete müte'allık akâid-i mukaddesenin te'sîr-i lâhûtîsiyle hâiz-i şeref-i girân-bahâ olan cihat ne gibi ahvâlde farz-ı kifâye ve hangi husûsâtta farz-ı 'ayındır? Sebeb ve hikmeti nedir? İstitâat-ı bedeniyye ve mâliyyeye mâlik olanlara emr eylediği vezâ'if-i iştirâkiyye ile bu babda gösterilecek i'tinâ-yı fedakârânenin temin edeceği mehâsin ve mesûbat neden ibarettir? Bunlardan imtinâ ve tebâ'ud vukû'u hâlinde tevellüd edecek te'sîrat ve ukûbât ne dereceye kadar varabilir? Az çok bu ahkâma teşmîl-i vukûf eylemek elzemdir.

Âyât-ı kerîme ile memdûh-i ilâhî ve ehâdîs-i nebeviyye ile mazhar-ı tebcîl-i nâmütenâhî olan cihat; din, namus ve vatan gibi ravâbıt-ı muazzenin hıfz u te'yîdine müte'allık olduğu için ehl-i imanın o ahkâmı istiknah ve iktisâb etmekten kasr-ı himmet etmesi asla revâ görülemez.

Mesele-i cihâda dair dermeyân edilecek bir bahs, îrâd olunacak bir kelâm lisân-ı kudret olan âyât-ı kerîme-i Furkâniyye'den iktibâs-ı feyz eylemek ve nâşir-i hikmet bulunan ehâdîs-i celîle-i risâlet-penahîden istinâre olunmak suretiyle mevzû ve gayesinin ulviyeti nispetinde müzeyyen ve müdellel olur ise maksûd olan te'sîr-i belîği husûle gelir. Bunun hâssiyet-i müessiresi en ziyade îrâd-ı nutk u hitabetle teşrîh-i mezâyâsına girildiği vakit rûnümâ olur. Sair mefrâzât-ı İslamiyye gibi farz-ı cihat hakkında da öğrenilmesi vücûb-i kavî derecesinde bulunan malumat ve vezâif-i meşrû'anın neşr ü ta'mîmî ne mertebe muhassenât-ı 'âliyyeyi dâ'î olacağı vâreste-i tasvirdir.

Binâen aleyh ricâl-i ilmiyyenin cevâmi'de ve va'z u nasihat esnasında bu mebhasta münderiç ahkâm ve dekâyık-ı kudsiyyeyi kulûb-i müminîne nakş ü ilkâ edecek surette şerh u tebyîn eylemleri, arada sırada ihtilâs-ı vakt ile bu babda te'lîf-i âsâr ile de ta'mîm-i fevâid etmeleri hakikaten bir vecîbe-i hamiiyyet ve diyanettir. Gerçi hukûk-i düvel de hukuk ve îcâbât-ı harbe dair mebâhis-i mühimme mevcûd ise de herkesin bunlara tahsîl-i ittîlâ etmesi mahâl ve meselenin maddî ve manevî aksamı hakkında kütüb-i fıkhiyyede ve bazı resâide münderiç

ebhâs ü malumât-ı mütenevvi'a ve vecâib-i dîniyye ve vataniyyenin idrak ve ihâtasına ve semerât-ı mübeccelesinin te'mîn-i husûlüne hakkıyla hâdim olacağı bir burhân-ı zî-kıymettir. Hazâin-i âsâr-ı Osmaniye'den müstefîd olduğum sırada müellifin-i Osmaniye'mizin ulûm ve fûnûnun her kısmında tetebu'ât ve neşriyât-ı irşatkârânede bulundukları gibi emr-i cihat hakkında da icrâ-yı ta'mîkat ve tetebu'âtta geri durmamış ve bu babda ahlâfa bir hayli âsâr-ı güzîde bırakmış olduklarını nazar-ı şükran ve minnetle gördüm. Bunların tedarik ve mütâla'ası ihvân-ı dînin tezâid-i istifadelerine ve bu mebhasta daha ziyade tenvîr-i efkâr ve güftâr etmelerine medar olur mülâhazasını zihnime tebâdûr etti. Binâen aleyh bunların müellifleriyle beraber ber-vech-i zîr arz-ı esâmisini lâzime-i kadirşinâsî ittihâz eylerim:

1 — Tercüme-i Siyer-i Kebîr. 1238'de [1823] Aydın'da vefat eden Hoca Münib Efendi[1] tarafından tercüme olunan bu eser-i âlî ve cesîmin ekser-i münderecâtı fezâ'il-i cihat ile buna aid mevâdd-ı lâzimededen bahs olup matbûdur.

2 — Risâle-i Fezâ'il-i Cihâd. 901'de İstanbul'da vefat eden Hatipzâde Muhyiddin Efendi tarafından müelleftir.

3 — Risâle-i Fezâ'il-i Cihâd. 920'de İstanbul'da vefat eden Kirmastılı[2] Yusuf Efendi tarafından mü'elleftir.

4 — Risâle-i Fezâ'il-i Cihâd. 1026'da Hicaz'da vefat eden Manastırlı Kâdı Mahmud Efendi.

5 — Risâle-i Fezâ'il-i Cihâd. 1070'de Mısır'da vefat eden Konevî Nuh Efendi tarafından müelleftir.

6 — Mühimmâtü'l-Gâzî fî Meyâdîni'l-Megâzî. Alay müftüsü Kayserili Mehmed Fikri Efendi tarafından müellef olup matbûdur.

7 — Risâle-i Fezâ'il-i Cihâd. 1311'de İstanbul'da vefat eden Gümüşhaneli Hacı Ahmed Efendi tarafından müellef olup matbûdur.

8 — Neylû'r-Reşâd fî Emri'l-Cihâd. 1156'da tarîk-i hacda vefat eden Mirzâzâde Sâlim Efendi tarafından, matbûdur.

9 — Fezâ'il-i Cihâd. 1008'de Dersââdet'de vefat eden şair-i meşhur Abdülbâkî Efendi

tarafından.

10 — Râyâtü'n-Nasr ve'l-İrşâd. 1272'de Köstendil'de vefat eden müftü Mehmed Şem'î Efendi tarafından.

11 — Seyfû'l-Cihâd fî Nasri'l-'İbâd. 1318'de Dersaâdet'de vefat eden Edirne müftüsü Mehmed Fevzi Efendi tarafından, matbûdur.

12 — 'Îmâdü'l-Cihâd — Fezâ'il-i Cihâd. Derviş Ali b. Mustafa Bosnevî Efendi tarafından müelleftir.

13 — Nehcü'r-Reşâd fî Emri'l-Cihâd. Müftü Ahmed Hıfzî Efendi tarafından, matbûdur.

14 — Teşvîkâtü'l-Ciyâd fi'l-Gazvi ve'l-Cihâd. 1130'da vefat eden Abdürrezzak b. Abdülfettah Lâdikî tarafından.

15 — Fezâ'il-i Gazâ - Menâkıb-ı Cihâd. Ali Gâlib Bey tarafından, matbûdur.

16 — Kevkebü'l-Mes'ûd fî Kevkebeti'l-Cünûd. 1264'de vefat eden Sahhaflar Şeyhizâde Mehmed Esad Efendi tarafından, matbûdur.

17 — Düstûrû'l-Mücâhidîn li-'İzzi'd-Dîn. Ferîkân-ı kirâm-ı mütekâ'itlerinden Kayserili Mustafa Hilmi Paşa tarafından, matbûdur.

18 — Tahrîsü'l-Mücâhidîn. Fuzalâdan Hanyalı Ahmed Efendi tarafından.

19 — Risâle-i Cihâd-ı Kebîr. 1151'de İstanbul'da vefat eden sâhib-i kütüphane Cârullah Veliyyüddin Efendi tarafından.

20 — Fezâ'il-i Remy. İbn Rûşen demekle meşhur Şeyh Mehmed Hatîb tarafından.

21 — Risâle-i İrşâdiyye - Fezâ'il-i Cihâd. Midhat Paşa Vapuru imamı Hacı Hâmid Efendi tarafından.

22 — Tarîkatü'l-Cihâd. 1706'da vatani olan Mora'nın Teb [Thebai / Tebai] - İstefe [Eis tin

Thive / İstifas] şehrinde[3] vefat eden Atina müftüsü Petrevî Ali Efendi tarafından.

23 — Hikmetü'l-Ğarrâ' fî Fezâ'ili'l-Gazâ'. Hoca Münib Efendi tarafından.

24 — Terğîbü'l-Mücâhidîn ilâ Nikâyeti A'dâi'd-Dîn. Asr-ı Mecîd Hânî'de beşinci alay baş imamı Mustafa Asım b. Mehmed Efendi tarafından.

25 — Şerefü'l-Mücâhidîn. el-Yevm Çatalca harbinde bulunan gazetemiz muharrirlerinden ve Erzincan müderrislerinden Divriğili Ahmed Mikdad Efendi tarafından, matbûdur.

26 — Fezâ'il-i Cihâd. 981 tarihinde irtihâl eden Birgivi Mehmed Efendi tarafından olup Arabiyyü'l-ibaredir.

27 — Fezâ'il-i Cihâd. Sultan İbrahim zamanı kudâtından Esad Efendi tarafından olup Türkçe'dir.

Cerîde-i Sûfiyye, 2. cild, 16-24. sayı, 8-9. sayfa, İstanbul, 6 Rabî'ü'l-Evvel 1331 / 31 Kânûn-i Sâni 1328

Bursalı Mehmed Tahir

Hazırlayan ve Editör: Emir Çakır

Link

<https://makale.isam.org.tr/server/api/core/bitstreams/7db67b9d-4433-48ae-89c4-17b6a5a65c91/content>

[1]Hoca Mehmed Münib Ayntâbî. Aslında bahsi geçen tercüme İmam Muhammed'in devletlerin umumî hukukuna dair Siyerü'l-Kebîr adlı eserinin Şemsüleimme Serahsî tarafından yapılan şerhinin tercümesidir. 1241/1826 yılında İstanbul'da basılmıştır. bkz.

Ayntâbi Mehmed Münib, Ahmet Özel, DİA; Serahsî Şemsüleimme, Muhammed Hamîdullah, DİA.

[2]Bursa sancağına bağlı olup bugünkü Mustafakemalpaşa'dır.

[3] İstefe, Machiel Kîel, DİA.